

ZNATI KAKO

ADNAN MAHMUTOVIĆ
ČITATI KNJIGE

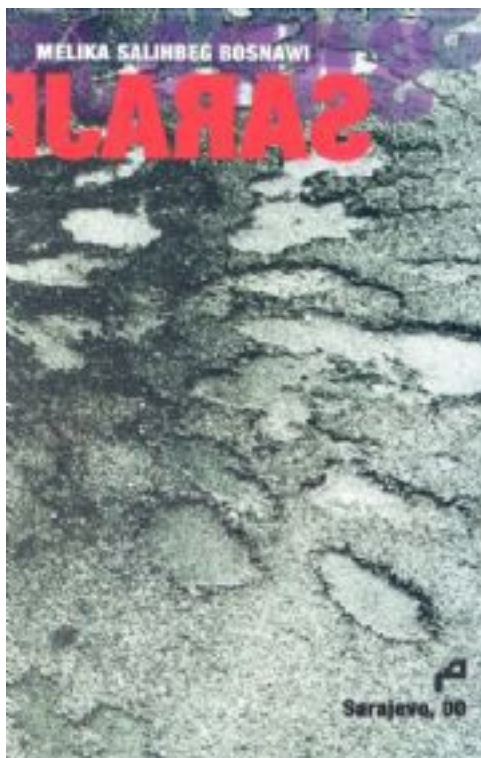
SARAJEVO ROSE / WAR RHYMES

Melike Salihbeg Bosnawi

Postavljeno 6, marta, 2009

Od: Adnan Mahmutovic

.entry-meta

Pozadina: 1. marta, Bosanci SU proslaviLI nešto kao Dan nezavisnosti. Kažem nešto, jer i dalje se ne osjeća kao da je postoji nezavisna Bosna, radije jedna kreatura s nekoliko glava koje lupaju jedna o drugu, s vremena na vrijeme u stanju nesvijesti. Ja govorim naravno o glavi nazvanoj Federacija u kojoj su svi konstitutivni narodi legitimni građani. Druga glava je tzv. Republika Srpska i proteže se od Sjevera do duboko dolje, gotovo do Sarajeva. Ona je veoma etnički očišćena. Ja to trebam znati, jer sam ja iz njenog najvećeg grada, Banja Luke. Jednom su američki reprezentativci došli u posjetu Bosni, no umjesto uvažavanja međunarodnog stava da je Bosna suverena u njenim historijskim granicama, Delegacija je našla za shodno da se uz

kafu i baklavu sastane sa rukovodstvom bosanske Federacije, a potom, odvojeno, sa nelegitimnim rukovodstvom Republike Srpske, uz ne znam šta, možda rakiju. Takav potez dao je dodatnu političku snagu onima koji su učinili sve da iskoriste svaki gram svoje kreativnosti da ubijaju i kradu. Kažem kreativnosti, jer mislim o umijeću rata, umijeću prevare, umijeću politike, koju Melika Salihbeg Bosnawi tako briljantno i suptilno drammatizira u svojoj knjizi <http://bosnawi.ba/en/prose-poetry/172-sarajevo-rose-war-rhymes>. To je perenialna knjiga, poetska proza visokih estetskih i intelektualnih kvaliteta.

Posebno je upečatljiva pjesma o Lady Mržnji i njenom hepeningu. Lady Mržnja, za Meliku je umjetnica, trenderka, neko ko se ne osvrće u posramljenosti, niti da bi šta naučio iz historije, već uvijek gleda naprijed, koristeći svoje stvaralačke moći da izumi nove načine kako da ponizi sjajem, osakati žaokom, prolije krv sa strašću, uvede nove izopačenosti u priču o svakodnevnim životima grada/sela ljudi.

Umjetnost, mašta, kreativnost - koje se obično smatraju pozitivnim ljudskih moćima, ono što nas ponajprije čini ljudima - u Bosnawi-evojoj elegiji je oružje za masovno uništenje, baš kao i u Kubricovoj 2001 Odiseji u svemiru, gdje je kreativnost najprije uposlena u proizvodnji oružja. Postoji mnogo kreativnosti u tim umjetničkim radovima, kompleksne estetike iskorištene da kritizira i privuče našu pažnju na umijeće rata, koje na kraju stiže do jedne te iste, sasma nekreativne stvari, ubistva. Mislim na Twin Towers-e i način na koji smo bili zapanjeni, jer je bio nov, nikad ranije to nismo vidjeli, vrlo moderno, vrlo trendi, a opet u suštini isto kao i ubojstvo stanovnikaa Srebrenice, Ruwande, Gaze, sami dodajte. Pitam se koliko je kreativnosti otišlo u proizvodnju pametnih bombi. Razmišljam o klincima koji crtaju bombe, šaljući umjetničke poruke onima koji ih nikada neće vidjeti, nikad dobiti priliku korištenja svoje stvaralačke mašte za tumačenje te umjetnosti.

Bosnawi tu ne zastaje. Ona istražuje kreativnu imaginaciju i estetike svakodnevnog življenja, svakodnevnih izbora za razliku od kreativnosti, ili radije klišea, rata. Pogledajte ove redove:

Ja sam bila među rijetkim koji nikada nisu ubrzali,
ili uzdrhtali,
ili otišli u podrum
kad su sirene upozoravale. . .

[...]

To je jednostavno bio moj estetski izbor,

da me radije ubiju pod dnevnim svjetlom,
dok činim ljudski korak,
ili pod mjesečinom, dok spavam u,
što je moguće čišćoj,
posteljini

(240) SARAJEVO ROSE / WAR RHYMES
MELIKA SALIHBEG BOSNAWI

Bosnawi izabire da tumači svoj ratne dane estetskim terminima, umjetnošću kreativnosti. Kako umireš čini se jednako važnim kao i kako živiš. Jesi li pogođen dok čekaš u redu za kruh i vodu, ili u školskom dvorištu, ili u rupi, u gasnoj komori, ili od metka u predsjedničkoj povorci? Uglavnom nema izbora. Smrt je iznenađenje. Ali za Bosnawi, u njenoj anti-ratnoj umjetničkoj imaginaciji, umjetnost umiranja, izbor nečijeg estetskog izgleda, estetika egzistencije pred licem smrti, jednako JE važna, kao što je i ironična.

U dodatku, evo šta je kritičar Zoran Mutić napisao:
SVJEDOČENJA O GENOCIDU

No "The War Rhymes" ne pripadaju ni prvoj ni drugoj vrsti. One stoje usamljene, jedinstvene i izdvojene, i to je možda njihova najznačajnija odlika. Kao što je slučaj sa većinom književnika, njihov život se rijetko može odvojiti od njihova djela. I to je ponovno dokazano pjesmama "The War Rhymes". Melika Salihbeg Bosnawi dala je izuzetan doprinos samoj poeziji; samim tim njeno djelo odbija da se svrsta u žanrove. U zapanjujućoj mješavini erudicije, tehnike i nadarenosti, uz ovladavanje slikama i povremene dovitljive igre riječi, ovaj krhki svjedok klaonice proizveo je količinu od nekih 8.500 stihova što pripovijedaju sagu o jednom gradu, o njegovim u isti mah junačkim i tragičnim, zaboravljenim stanovnicima, ali prije svega o jednoj ženi: o samotnom "političkom biću" kome vjera pomaže ne samo da preživi već i da otkrije nježne likove u segmentu "House Of Urchins", djecu napuštenu usred sveopćeg napuštanja, kao i da razotkrije bijedne političke igrarije profesionalnih patriota. "Sarajevo Kids War-Chorus" predstavlja užasavajuće čitateljsko iskustvo koje nanovo proživljavamo svaki put kad ga iščitavamo - a sve je u stvari tek puko "obradjivanje" svakodnevnosti i stoga još užasnije. Imena, statistički podaci, činjenice i brojke, tek nehajno nabačeni, samo pojačavaju strahotu, dok nas paradoks izokrenutog a prefinjenog slikovitog govora, tako uobičajen za svakodnevnu lirsku poeziju, tjera da uzdrhtimo sa strahopoštovanjem.

Jednom je jedan pjesnik prokomentirao jalovost argumenata o formi i sadržaju u poeziji. "Ali oni su potpuno jednaki", ustvrdio je. "Mijenjajući predmet nužno mijenjamo i formu." A to nije nauštrb pjesnika. Sadržaj u kom redovna zbivanja (radilo se o epizodama iz osobnih sjećanja ili o informacijama iz gradske mrtvačnice) bivaju isprepletene sa historijskim podacima, likovima i citatima iz Svete Knjige, mogli su se pretočiti u umjetnost jedino u sadašnjem vidu. I tako stižemo do pitanja jezika.

ADNAN MAHMUTOVIC

<https://twitter.com/adnanmahmutovic>